
ТЕМА II

УЧИТИ,
ЗНАЧИ ОДУСТАЈАТИ ОД ИГРЕ,
НЕПОСРЕДНОГ ЗАДОВОЉСТВА,
РАДИ
ОСТВАРЕЊА ДУГОТРАЈНЕ
РАДОСТИ

Хорст П. Хорст, *Корсет на пертлање* (Париз, 1939)

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

ОДРИЦАЊЕМ ДО ПРАВЕ РАДОСТИ

Друџа наџрада 3. БЕОПС-а

Шта значи реч „учити“? Да ли је неко од вас покушао да разуме ту реч? Или сте, као и већина вршњака, лаганим потезом спустили главу? Да ли то подразумева четворосатно седење на столици и загревање исте, како би то рекли наши стари, пријем информација, без много разумевања (општеприхваћен образац у модерном добу) или је то, можда, пуко слушање предавања на часовима, најчешће без поимања материје и интересовања, са (сасвим случајно) присутним телом?

Размишљајући о теми на коју ћу беседити, уочио сам велики број речи у наслову оне, за коју сам се одлучио. Свака реч има своје значење, као и врсту којој припада. На једном месту глаголи, именице, предлози, инфинитив, везник, карактеристичан за закључне напоредне односе између реченица.

Колико ми је времена прошло у учењу свега наведеног и колико се, у то исто време, на стадиону одиграло фудбалских утакмица мог омиљеног тима, а без мог присуства... Бити део тима, са својим другарима, навијати! Да, то јесте непосредно задовољство, али нисам га имао. Лампа ми је осветљавала радни сто, испред мене белешке, граматичка правила, хемијске формуле. Кроз отворен прозор, чујем навијање... и боли ме то што чујем. Нисам део тима, нисам тамо!

Али ја играм своју утакмицу, другу утакмицу! Ја, против формула и граматичких правила. Треба их савладати, научити, постати део образованог света, проширити своју мисао и поглед на свет уопште. Ја треба да овладам њима и тако учиним да постану део мог образовања.

Свакако да ово није једини пример како се одустаје од задовољства. Бавим се глумом. Годинама уназад, часови глуме су петком и суботом од 20 часова. Та два дана припадају баш онима, када моји вршњаци имају више времена. То је крај школске недеље.

ОГЛЕДАЛО

Мислите ли да није тешко живети са сазнањем да су вежбе глуме баш тада?!

И да ћете због стицања таквог знања и савлађивања пута ка дугорочној радости пропустити сусрет са нечијим очима, осмехом... И ту, кад треба донети важну одлуку, разговарамо Хамлет и ја... Бити или не бити?

Ма, да! Бити - постојати и бити битку, ради остварења циља. Ако имам у виду да је глума игра која доноси задовољство, онда нисам на губитку...

Много одрицања од, често, приземних задовољстава, сигурно води до праве радости. Овај пут невероватно је тежак, али он је једини. Нема три, пет, десет путева! Само је један, али прави пут, на коме је мноштво рупа, семафора, на којима је увек, чини се, црвено светло, које ти не дозвољава да наставиш даље. Мислите да не бих желео да сретнем очи, осмех, грицкам семенке са другари-ма на дербију и расправљам о различитим темама? Да, пожелим врло често. Ипак, сетим се да ће, пре или касније, доћи време да се наплате рачуни, на свим пољима и да се види коначан резултат. Не желим да, у том тренутку, будем без капитала, чија је вредност неограничена, а друго име за тај капитал је знање.

Лука Павловић

Прва београдска гимназија Београд
Ментор: проф. Драгана Стојановић

ЕФЕКТИ ДРАГОЦЕНОГ ВРЕМЕНА

Одрицање је била сасвим обична, а опет необична девојка која је временом постајала главна тема сваког разговора. У себи је једнако носила снажну жељу за игром у друштву својих вршњака, али и тежњу да живот испуни дуготрајном радосћу. Радо су људи приповедали једни другима о њеном одрастању. Скоро читав свет знао је напамет колико је књига прочитала и чудило се што ова млада девојка сањивих очију дане и дане проводи нагнута над књигом. Нису је никако разумеле *Лењоси*, *Иларија* и несташна *Дејшњарија* иако је била њихових година. А и како би?! Оне су одрасле задојене жељом да уживају у сваком новом дану, а време су проводиле у омиљеним играма. Главна преокупација беше им хаљина за нову лутку, огртач за плишаног меду и добро познате „Жмурке”. Како им је само та игра била примамљива! Због жеље да буду победници, одлагале су све друге обавезе, а често се дешавало да не оду у школу по неколико дана јер су „болесне”. „Болела” их је и математика, и физика, и хемија, и географија, а с граматиком као да су биле у свађи. Чудило их је **Одрицање** и беше им несхватљиво да девојка њиховог узраста може да одоли чарима уличних игара.

Време је неуморно протицало и, као што се река не може зауставити у свом чудесном увиру у другу, већу, тако је и *Будућносћ* сваком од нас, ма какви били, сигурно ишла у сусрет. *Лењост* прерасте у *Дембелију* па си је увек могао затећи како лешкари и дрема. Није била орна да се посвети неком послу и стално се правдала речима да је јако, јако уморна, преуморна. *Иларија* се преобрати у *Данјубу* и, верујте, није било могуће ову лепу девојку затећи у кући у неком послу. Изласци и дружења са знаним и незнатим беху јој душевна храна. Рођаци су је критиковали што је заменила дан за ноћ, али њихове речи нису допирале до ове младе даме која је тврдила да је одрасла, да одлично зна шта ради и молила да јој други не кроје живот. Несташна *Дејшњарија* јој је често правила друштво. Она израсте у праву *Хладовину*. Ни на шта се није обазирала. Није је могло променити ни сазнање да је дошло време да се запосли, ни незадовољство у очима родитеља.

Време је немилосрдно кажњавало ове три лепе девојке. Најпре их учини зрелим женама од којих је свако зазирао, а онда посла

ОГЛЕДАЛО

и *Сйаросї* да им се свети. Белина прошара њихове бујне косе, а боре се поиграше њиховим лицима. Очи, које беху опијене новим свитањем и жељом да се ужива у сваком новом дану, изгубише сјај. Силна радост, која је покретала ова три бића, нестаде. Незадовољство животом и спознаја да су протраћиле драгоцену време им стеже срца, али се назад није могло, а *Будућносї* им је претећи хрлила у сусрет. Порази их сазнање да су одабрале погрешну стазу живота, а радост заувек напусти њихова срца.

Одрицање постаде зрела жена, познати научник и истинска *Радосї*. Била је решена да помогне људима и да им отвори духовне очи. Опет су људи приповедали радо о њој. Није било човека под капом небеском који није чуо бар понешто о овом чудесном бићу које је још од детињства научило да је успех у одрицању. Сви су јој се дивили. Крајем августа отвори једну школу, а наредне године другу, трећу... Малишани су на првим часовима учили најважнију животну лекцију да *учићи значи одустијајати од иїре, ради остїварења дуїоїрајне радосїи*. Да није било ње, праве *Радосїи*, никад у месту у коме је живела не би било образоване дечурлије и срећних људи.

А ви, буде ли вас пут случајно нанео до овог градића, искористите прилику да упознате *Радосї* и да обиђете њене школе. Сигурно ћете тамо нешто ново научити. А дотле, пажљиво бирајте животне путеве и имајте увек на уму да сами кројите своје сутра! Досегните дуготрајну *Радосї!*

Марко Радојичић

Гимназија „Бора Станковић” Ниш

Ментор: проф. Нађа Ђорђевић

ВЕЛИКА ПРИПРЕМА ЗА ИГРУ ЖИВОТА

Учење. Ријеч која је неке мука, а неке страст. „Зашто?“, изнова се питам, али одговор никако да се појави. Зашто нам је увијек било лакше, али и драже, ухватити се лопате и мотике (мада и то данас врло ријетко чинимо), а теже неке књиге, која нас стрпљиво чека на столу и не одлази. Да ли се можда само бојимо те помисли да ћемо се, када забава прође и кад се осамимо, морати суочити са њом, па због тога тако често скрећемо поглед, према другим стварима.

Још од малих ногу, пали смо у очиту заблуду, да нас књига одваја од сунчане авлије, гумене лопте, луткица и малих аутића, да са учењем престаје игра, која је била наше истинско задовољство. Присјетимо се само оних тренутака, кад су се дјеца из комшилука играла пред кућама, а ми сједили за столом и радили задаћу, јер нам је мајка рекла да морамо, или се присјетимо љутитих погледа наших родитеља, кад смо им рекли коју смо оцјену тај дан донијели из школе. Због чега нам је остао тај лош утисак о учењу? Вријеме је да се свако од нас запита, јер кад добро промислимо, доћи ћемо до закључка да учење можда јесте одустајање од дјечије игре, али велика припрема за игру живота која нас чека. Књига која, ево и сад, стрпљиво чека на столу, јесте наше највеће упутство за будућност. Она је жива и тога треба да будемо свјесни. Да би се она родила, неко ноћима није спавао, данима није јео, те је упорно ходао и трагао, само због тога што је вјеровао у оне људе, у нас, који чекамо у будућности, да нас она нечему подучи.

Учење, уистину, патња није, и нека се добро запита свако ко мисли другачије. А ако и мисли, треба се упитати, да ли је његов начин учења и приступ књизи, онај прави.

Знање је једино сигурно оружје и велика моћ, са којом можемо постићи све. Ми морамо мислити и на будућност, шта би нас и ко у њој могао чекати и да се уз помоћ науке, успијемо дочекати на обје ноге, без обзира гдје нас судбина баца. Дјетињство ће сигурно проћи, али не треба оно дијете у нама. Игра заиста остаје иста,

ОГЛЕДАЛО

само што су играчке мало другачије, па се зато хајмо играти, али прије него кренемо, погледајмо још једном према радном столу, оној књизи што тихо лежи, па нек нам на уснама затрепери једно тихо „хвала” за све упуте, али и за све вријеме које нас је стрпљиво чекала, не помишљајући да оде, јер, уистину, кад сви оду, само ће она стрпљиво чекати.

Мерима Мустафић

Гимназија „Меша Селимовић” Тузла

Ментор: проф. Селма Мешановић

ХЛАДАН И ПОУЗДАН ПРИЈАТЕЉ

Бесега 3. БЕОПС-а

Највећи беседник Рима, Цицерон, наглашава: „Као што њива, мада плодна, не може рађати без обраде, тако ни човек не може стварати без учења”. Александар Велики је толико ценио образовање да је знао говорити како је више дужан Аристотелу, што му је пружио знање, него своме оцу Филипу, што му је пружио живот.

Због чега они придају толики значај учењу и образовању, стицању знања? Није ли лакше доколицу искористити за игру, уживање са друштвом, забаву?

Они малобројни, који се одрекну краткотрајног задовољства, и крену стазама учењака, схвате да су корени учења горки, али су плодови слатки. Схвате да је знање најбоља инвестиција, која ће се засигурно исплатити ономе, ко има довољно снаге да истраје у учењу и стрпљења да чека тренутак у коме ће научено употребити.

Као што људи природно теже ка знању, природно теже и ка моћи. А знате ли који је прави извор моћи? Знање. Синоним за моћ је знање. Пламен бакље коју носимо како бисмо расветлили истину о свету у коме живимо, ширимо учењем из искуства, читањем књига, упознавањем са културом других народа, учењем страних језика, изучавањем природних и друштвених наука...

Човек, што више зна, више може да се снађе у овој џунгли која се зове људска цивилизација. Да бисте били лав, а не плен, играч, а не играчка, потребно вам је знање. Оно ће вам помоћи да преживите. Ни гавран не би испустио комад сира да је знао ко је, заправо, лисица и да је знао да је сигуран начин, да лисица добије оно што жели, тај да ласка другоме. Гавран је могао да учи из своје историје, могао је да спречи да се њему, као припаднику одређене врсте, понови грешка коју су његови преци правили. И он је имао избор, као сви ви, да време продангуби или да изучава своју прошлост како би себи осигурао бољу будућност.

Кажу да је извор знања у чињеницама. Те чињенице комбиноване са сатима рада вам могу пружити дуготрајну радост. Питање је само колико сте спремни одрећи се лагодног живота и посветити времена учењу. Знате ли због чега се математичарима и физичарима сто у кафићу никада не клати? Због тога што су они научили да сто који се клати треба да окрену за 45 степени и он се више неће клатити, без обзира на то каквој се подлози сто налази.

ОГЛЕДАЛО

Сократ је рекао: „Књиге су хладни, али поуздани пријатељи”. Уколико одлучите да им поклоните своје пријатељство, помоћи ће вам да унапредите свој вокабулар, проширите видике, развијете критичко мишљење.

А Балтазар Грацијан истиче да је нужно проучавати људе, исто колико је нужно проучавати књиге. Уколико покушате да направите разлику између правог и лажног осмеха, али вам то не пође за руком, тада информација мења ситуацију. Наиме, професор Пол Екман са Универзитета у Калифорнији и др Волас Фризен са Универзитета у Кентакију открили су да прави осмех доводи до стварања набора са унутрашње стране ока и благе промене детектоване на обрвама. На тај начин правимо разлику између искрене и лажне човекове реакције.

Што више учите, више знате, а што више знате, више можете. Људи који су били спремни да уче били су способни да створе изванредне изуме као што је, на пример, Вуханг-Гуанцоу, тренутно најбржи воз на свету, који иде 394,2 километара на сат. За само једану секунду воз пређе невероватних 109,5 метара.

Ти људи су доказали да човек може да претвори своје снове у стварност, уколико је спреман да проведе сате учећи. Своје снове пратила су и браћа Рајт, творци првог практичног авиона, захваљујући којима данас можемо да отпутујемо где год пожелимо. А када отпутујемо тамо где желимо, поново до изражаја долази оно што смо научили. Како бисмо успешно савладали непознат терен, нужно је да познајемо језик, културу земље у коју смо дошли, обичаје... Данас се ни пословни успех не може замислити без познавања страних језика. Стара пословица каже: „Човек је богат онолико колико језика зна”. Владање страним језицима, између осталог, доноси и могућност читања књига на језицима којима су написане, без губљења дражи и магије које нестају у преводу.

Оно што сте научили је вредност коју вам нико не може одузети. А колики ћете успех постићи, зависи од тога колико сте спремни да жртвujete своје слободно време, тренутке доколице, креативности, да занемарите уобичајене животне радости, да бисте се посветили остваривању својих циљева. Знање је оштрије од сабље, моћније од пушке, вредније од новца, јер нико на свету није јачи од човека који зна.

Слађана Стаменковић

Економско трговинска школа
„Паја Маргановић” Панчево
Ментор: проф. Наташа Вујичин

НЕЗНАЛИЦА ЈЕ ОНАЈ КОЈИ НЕ ПИТА

Бесега 3. БЕОПС-а

Формално образовање започиње након нашег шестог рођендана, поласком у предшколске установе.

Одједном, целовитост наших дана бива неупитно подељена на јасно раздвојене сегменте. Тако сада имамо време за ужину, време за одмор, време за игру, време за учење. Тренирамо се да будемо слуге времена и робови продуктивности. Са почетком основне школе, ова подела је још израженија и прати нас и након што се вратимо свом дому. Говоре нам како је неопходно планирати време унапред (као да ми господаримо њиме, а не оно нама), јасно раздвојити када се забавља, а када учи. Учење се при том представља као нешто што је неоспорно корисно, добро, али по правилу одбојно и досадно. Оно тако сурово прекида непосредно задовољство – прекида игру, прекида срећу, прекида слободу. То је порука коју нам школа предаје.

Свесни демонизације која је начињена, школство покушава да такво учење и одбрани, сматрајући да мазохисти не треба да буду једини образовани људи. Зато се слици тог мучења према самом себи додаје племенита сврха, узвишени смисао. Учењем, кажу, остварујемо дуготрајну радост. Да, али... како? Некако – тако нам бар ауторитет каже, а од нас се очекује да верујемо на реч. И поверујемо, већином. Почнемо да учимо.

„Ко се посвећује учењу, постаје из дана у дан већи”, рекао је Лао Це. Наравно, нису сви људи једнаког раста. И то је, кажу нам, природно и не треба да нас изненађује. Ипак, има оних спремнијих да се одрекну краткорочних задовољстава, и оних сумњичавијих, боље рећи лењих. Грешка оних који не уче је у потпуности њихова.

Но, да ли је тако? *Per aspera, ad astra*, рекли би многи у жељи да такав став одбране. Запитајмо се ипак, желимо ли заиста да деца учење виде као трње? Да ли је обећање о звездама, дуготрајној радости, као некој заслуженој награди, довољна и исправна мотивација? Сигуран сам да није. Оваква реификација знања и учења је недовољно охрабрујућа, штавише, она је лажна.

„Један поглед у књигу, а два у живот”, говорио је Сенека. Због

ОГЛЕДАЛО

чега? , можда ће се запитати неко довољно храбар да посумња у ауторитет и лажну представу. Нисмо ли учење тако јасно раздвојили од забаве, а самим тим и од остатка живота? Јесмо. А није требало.

Требало је да научимо да живот и учење јесу исто. Требало је да научимо да се с учењем почиње првим дахом, а завршава последњим. Требало је да научимо да учење нема награду, јер учење јесте награда.

„Нико није потпуна незналица, сем онога који не поставља никаква питања”, каже једна афричка пословица. Дакле, подстицати радозналост, жељу за сазнањем, а не одрицање и жељу за неком наградом коју, ишчекујући је тако, никада нећемо добити. Нису ли оцене продукт очекивања ђака да за своје учење одмах добију што читију награду? Одричемо се слободног мишљења зарад једног броја. Ми учимо за школу, а не за живот. Ми учимо смишљено, а не да мислимо. Ко смо онда ми? Јесмо ли ученици? Или смо незналице?

И тако, из часа у час, из дана у дан, године у годину, ученици и њихови професори су осуђени на, наизглед, вечито бројање од један до пет. Жртве образовног система који не препознаје шта је то знање ни шта је учење.

Ту су, ипак, и изузеци од правила. Они професори и ученици које добронамерни систем није уништио. Тим ученицима учење није одрицање, а запитаност није замор. За њих је пут до решења важан колико и решење. Забава и учење нису опозиције, већ јединство. Али не настају такви ученици сами од себе. Настају захваљујући и професорима који уче како да се учи, а не научи, који траже да се и пита, а не само одговара, који идеје подстичу, а не понављају. То су професори који уче слободи и истинскоме знању.

Јован Јеромела

Гимназија „Јован Јовановић Змај” Нови Сад

Ментор: проф. Александар Турукало